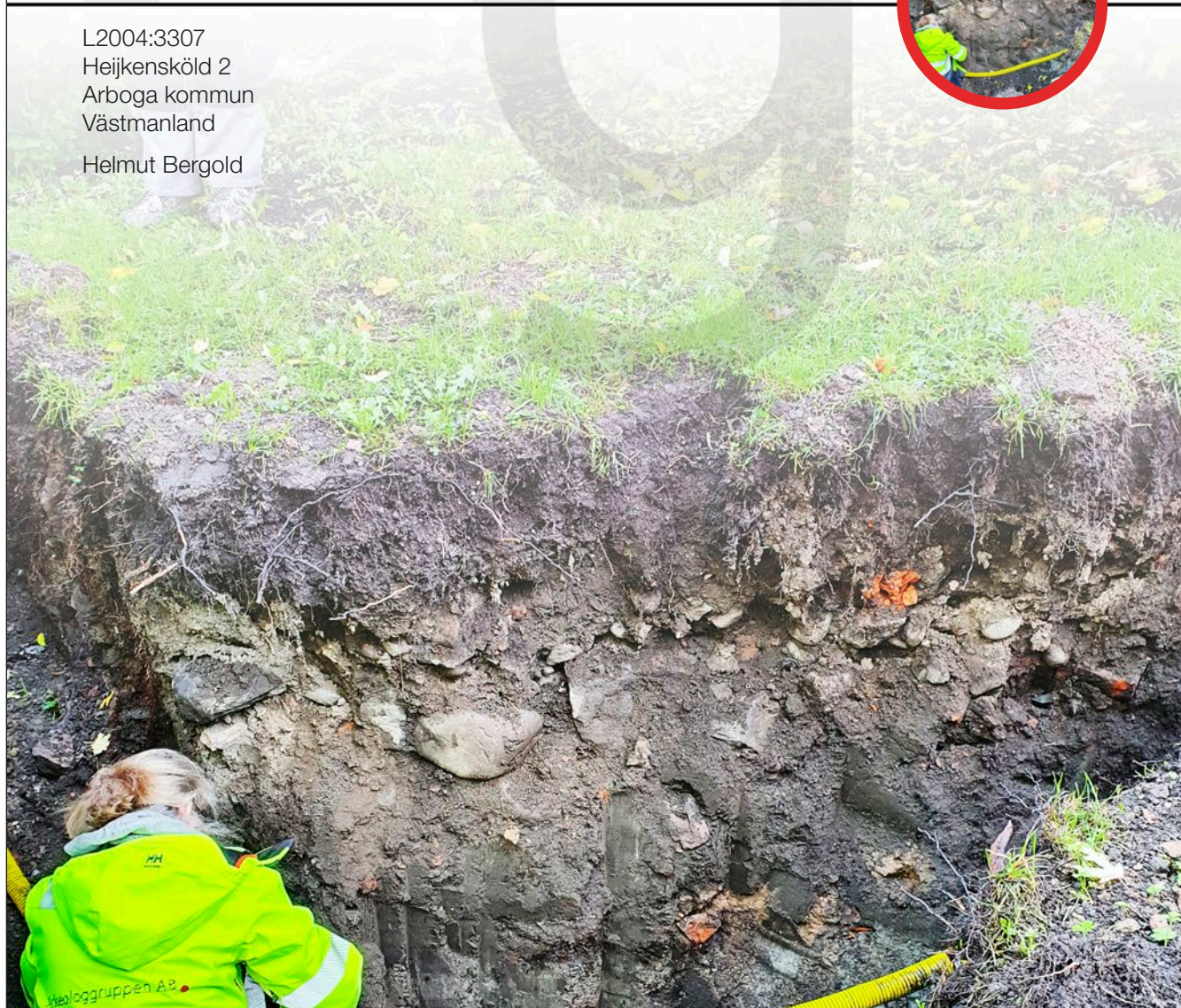

Heijkensköld 2 i Arboga

L2004:3307
Heijkensköld 2
Arboga kommun
Västmanland
Helmut Bergold

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB

Radiatorvägen 11, 702 27 Örebro

Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se

arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

*Översiktskarta över Västmanlands län med platsen
för schaktningsövervakningen markerad i rött.*

© 2020 Arkeologgruppen AB

Arkeologgruppen rapport 2020:65

Författare Helmut Bergold

Kvalitetsgranskning Ebba Knabe

Grafisk form Nina Balknäs

Omslagsfoto Den djupare delen av schaktet där pumpen skulle placeras.

Foto Arkeologgruppen AB om inte annat anges i figurtexten.

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.

Villkor finns tillgängliga på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

Fastighetskartan: © Lantmäteriet Dnr: R50223371_200001

Terrängkartan, samt GSD-Översiktskartan: Lantmäteriet (CC0)

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2020:65

ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING
I FORM AV SCHAKTNINGSÖVERVAKNING

Heijkenskjöld 2 i Arboga

L2004:3307

Heijkensköld 2

Arboga kommun

Västmanland

Helmut Bergold

Lst dnr 431-5613-2020

Tekniska och administrativa uppgifter

Län	Västmanland
Kommun	Arboga
Landskap	Västmanland
Socken	Arboga
Fastighet	Heijkensköld 2
Fornlämningsnummer	L2004:3307
Lämningstyp	Stadslager
Datering	Medeltid - nyare tid

Typ av undersökning	Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
Länsstyrelsens beslutsdatum	2020-09-24
Länsstyrelsens diarienummer	431-5613-2020
Uppdragsnummer i Fornreg	202001218
Arkeologgruppens projektnummer	P20068

Projektledare	Ebba Knabe
Fältpersonal	Ebba Knabe
Undersökningstid	Oktober 2020
Undersökt yta	cirka 3 m2
Inmätningsteknik	GPS
Koordinatsystem	SWEREF 99 TM
Höjdsystem	RH 2000

Arkiv

Arkivmaterial förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Digitalt arkiv

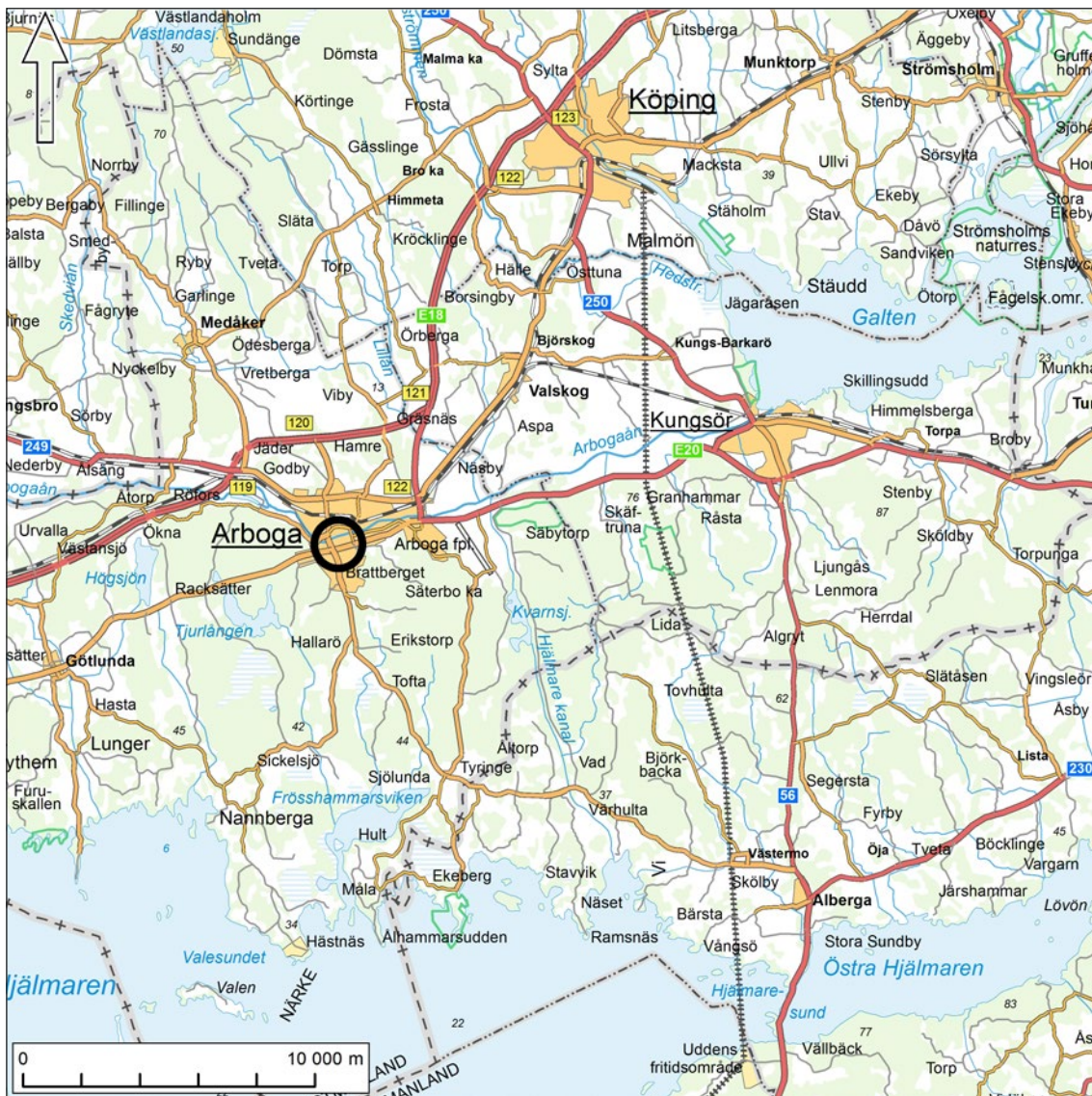
Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd

F1-5. Flynden har kasserats, inga fynd finns att fördela.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Inledning	5
Bakgrund och kulturmiljö	7
Syfte och målgrupper	7
Metod och genomförande	7
Resultat	9
Tolkning	10
Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen	10
Referenser	11
Bilagor	12
<i>Bilaga 1. Fyndlista</i>	<i>12</i>

Figur 1. Karta över centrala Arboga med platsen för schaktningsövervakningen markerad med rött. Skala 1:250 000.

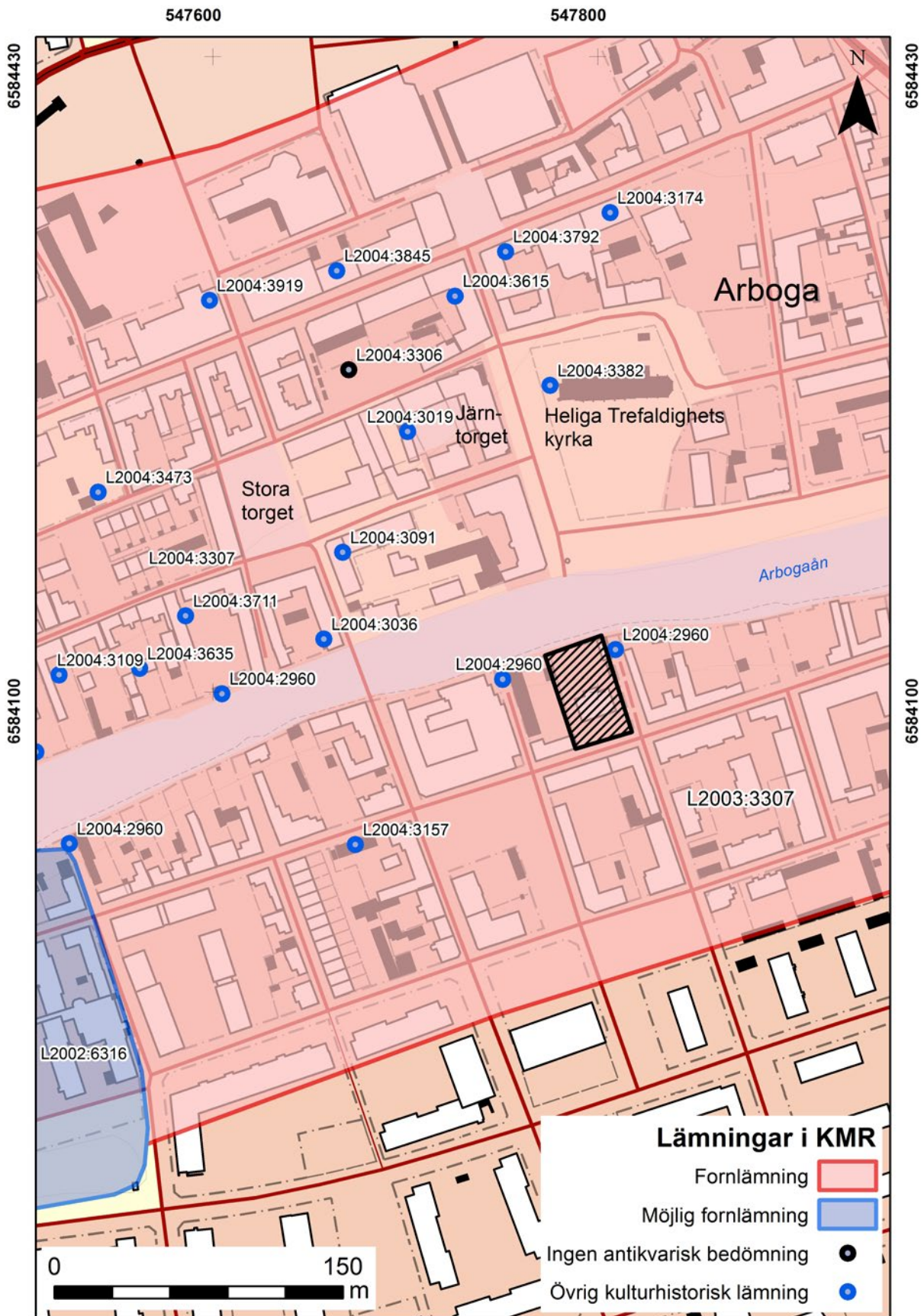
Sammanfattning

Arkeologgruppen AB fick av Länsstyrelsen i Västmanland i uppdrag att genomföra en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning i samband med schaktning för en pumpinstallation. Ett schakt om cirka 2×2 meter skulle grävas och övervakas av arkeolog. Vid grävningen konstaterades i schaktväggen rester av en sopgrop med datering till 1600-talets andra hälft. I övrigt klargjordes att ytan tidigare varit grävd och återfylld, därmed kunde inget ytterligare av arkeologiskt intresse konstateras.

Inledning

Länsstyrelsen i Västmanlands län erbjöd Arkeologgruppen i Örebro AB att utföra en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning inom fornlämning L2004:3307, Arboga stad. Arbetet skulle ske inom fastigheten Heijkensköld 2, belägen strax intill Arbogaån i stadens centrala del.

Bakgrunden var installation av en vattenpump inom ett cirka två meter stort område som skulle grävas till ett djup av 2,2 meter. Beslut fattades av Länsstyrelsen i Västmanlands län och Arkeologgruppen AB genomförde arbetet under oktober månad år 2020. Arbetet bekostades av Länsstyrelsen i Västmanland.

Bakgrund och kulturmiljö

De äldsta beläggen för Arboga som stadsbildning är från 1200-talets slut. Från 1290-talet nämns i källorna köpmän i Arboga och från år 1330 känner man stadens sigill, vilket tyder på en fullt utbildad medeltidsstad.

Arbogas äldsta bevarade byggnad är Uppkyrkan, nuvarande Sankt Nicolai kyrka, som troligtvis stod färdig redan i början av 1200-talet. Under medeltiden byggdes ytterligare några kyrkor: Sankt Olofs kyrka och Sankt Nicolai kyrka som båda försvunnit samt Helgeands kyrka, nuvarande rådhuset.

Under marknivå finns ett stort antal gråstens- och tegelkällare samt ett omfattande kulturlager. Till det ska läggas stadens välbevarade stadsplan (Strengbom 2017; Hed Jacobsson 2001).

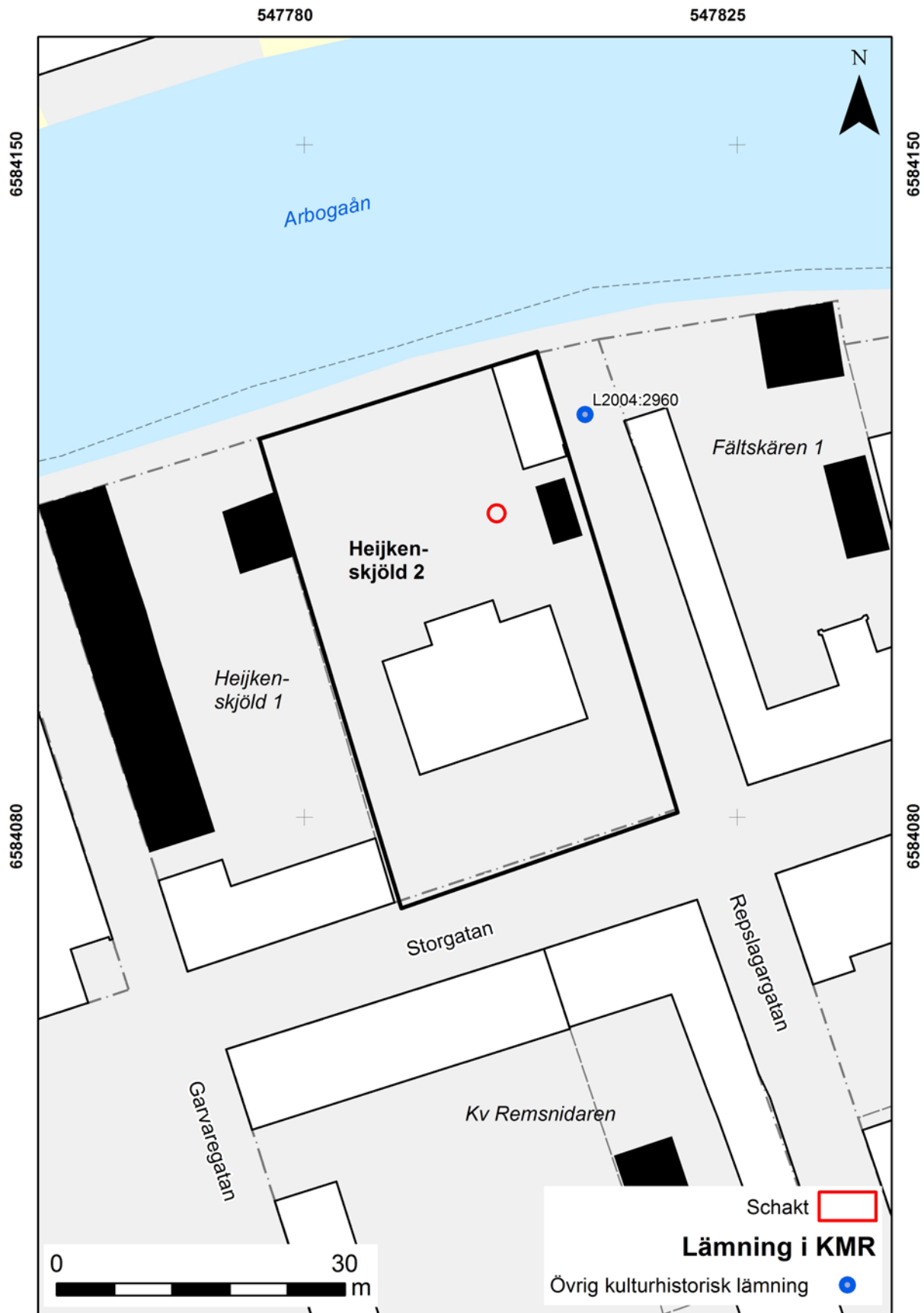
De medeltida stenhusens och källarnas placering är ett av beläggen för att Arboga var en planerad eller tidigt reglerad stad. Byggnaderna och påträffade byggnadsrester finns företrädesvis placerade utefter gator i ett rutnätssystem, som alltså tillkommit före de stora regleringarna som skedde under 1600-talet.

Syfte och målgrupper

Syftet var att med ett vetenskapligt arbetssätt dokumentera de delar av fornlämningen som kom att beröras av arbetsföretaget. Undersökningen skulle genomföras med rimlig ambitionsnivå. Målgrupper var Länsstyrelsen i Västmanland samt sökande.

Metod och genomförande

. Då ambitionsnivån var att dokumentera gropens stratigrafi och om möjligt ta ett prov för 14C-analys rensades schaktväggen och dokumenterades digitalt för senare bearbetning. Kulturlager handgrävdes i syfte att fastställa tillkomstsätt och för att tillvarata fynd för datering. Schaktet mättes in med handhållen GPS, ytan fotograferades i plan och sektion och därtill upprättades skriftliga beskrivningar. Fynden togs tillvara, registrerades och bearbetades.

Figur 3. Schaktplan. Schaktningen för den nya pumpen är markerad med röd ring.
Skala 1:600.

Resultat

Det djupare partiet där brunnen skulle placeras, var liksom hela schaktet i övrigt, i den övre delen tidigare genomgrävd och återfylld. Massorna var i det avsnittet omrörda och bestod i huvudsak av sand, grus och sten. En mindre mängd byggnadsavfall kunde noteras, företrädesvis tegelkross. Omkring 1 meter ned under nuvarande marknivå kunde en nedgrävning konstateras. Den var cirka 0,7 meter bred och dess synliga djup omkring 0,25–0,35 meter. Den var till mindre del nergrävd i den orörda bottenleran. Den har tolkats som en sopgrop med datering till 1600-talets andra hälft. Fynden utgjordes av rödbrännande lergods, rödgods, från i huvudsak kärl, skålar. Orörd botten av lera fanns på ett djup av 1,1–1,2 meter under dagen marknivå.

Figur 4. Sopgropens ungefärliga djup och utbredning. Foto från väster.

Tolkning

Schaktet och djupgrävningen för den tilltänkta pumpen visade klara spår av att tidigare ha varit föremål för grävning och återfyllning. Dock fanns mot botten i pumpgropen rester efter en nedgrävning, tolkad som en sopgrop, delvis nergrävd i bottenleran och omgrävd i de övre delarna. I övrigt kunde inget av arkeologiskt intresse noteras i de delar som berördes.

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

Syftet var att dokumentera de delar av fornlämningen som kom att beröras av arbetsföretaget och undersökningen skulle genomföras med rimlig ambitionsnivå. Platsen för pumpen undersöktes och dokumenterades av arkeolog på plats, undersökningen följde den plan och kostnadsberäkning som upprättades innan undersökningen.

Referenser

Tryckta källor

Strengbom, E. 2017. *Stenkällare vid Medborgarhuset i Arboga*.
Arkeologgruppen AB, rapport 2017:41.

Hed Jacobsson, A. 2001. *Medeltid och efterreformatorisk tid i Arboga*.
Riksantikvarieämbetets kunskapsavdelning PM 2001:6.

Bilagor

Bilaga 1. Fyndlista

Fnr	Material	Sakord	Typ	Ant .fragm.	Anm.
1	Rödgoods	Kärl	Skål	4	Vitlersdekor, växt-och djurmotiv, gul dekor och klar glasyr, 1680–1720
2	Rödgoods	Kärl	Gryta	5	Räfflad utsida, grönbrun invändig glasyr. Ett ben, trebensgryta.
3	Rödgoods	Kärl	Skål	4	Invändig klar glasyr, utvändig barr-spindeldekor i relief
4	Rödgoods	Kärl	Skål	7	Grönskimrande invändig glasyr, stor
5	Rödgoods	Kärl	Skål	5	Klar invändig glasyr, sotig utsida

Arkeologgruppen AB

RAPPORT 2020:65

